

«Тасдиқ мекунам»:
Ректори ДБЗХТ ба номи Сотим
Улуғзода, д.и.ф., профессор
Гулназарзода Ж.Б.
« 10 » / 10 / 2024 соли 2024

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи номзадии Ятимов Собирчон Рустамович дар мавзӯи “Нақши ВАО дар шароити инкишофи иҷтимоӣ – сиёсии ҷомеаи тоҷикистонӣ: таҳлили иҷтимоӣ – фалсафӣ”, барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11- фалсафаи иҷтимоӣ. – Бохтар, 2024. – 176 с.

Мутобикати мухтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илми эълоншуда. Мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионии Ятимов Собирчон Рустамович “Нақши ВАО дар шароити инкишофи иҷтимоӣ – сиёсии ҷомеаи тоҷикистонӣ: таҳлили иҷтимоӣ – фалсафӣ”, ба шиносномаи ихтисоси 09.00.11- фалсафаи иҷтимоӣ, ки он дар шиносномаи ихтисосҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст, мутобикат менамояд.

Рушди воситаҳои ахбори омма дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар марҳилае қарор дорад, ки намудҳои гуногуни василаҳои иттилоотӣ ва дастгоҳҳои компютерӣ ба аксари ҷанбаҳои ҳаёти сиёсӣ ва иҷтимоӣ ворид шуда истодаанд. Васоитҳои ахбори омма ҳамчун дастоварди инсоният аз як ҷониб агар барои беҳтар намудани робита бо ҷомеа ва ташаккул додани афкори ҷамъиятӣ хизмат намоянд, аз ҷониби дигар намуду усулҳои иттилоърасониро хубтару беҳтар менамоянд. Тӯли ду даҳсолаи охир рушди технологияҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ бо суръати хело баланд таракқӣ карда истодааст. Аз як ҷониб чунин тамоюлот барои ҳалли як қатор масъалаҳои иҷтимоӣю сиёсӣ имконият фароҳам оварда бошад, аз ҷониби дигар фазои иттилоотӣю ҷомеа хавфу хатари гуногунро ба вуҷуд овардааст. Масъалаи таъсиру хаву хатар ва

окибатҳои сиёсӣю иҷтимоӣ васоитҳои ахбори омма дар шароити имрузаи пешрафти Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти калон пайдо намудааст. Мухтавои диссертатсияи Ятимов С.Р ба ҳамин проблема бахшида шуда, дар он хусусият, шаклҳо ва усулҳои таҷассуми масъалаҳои иҷтимоӣ-сиёсӣ дар васоитҳои ахбори оммаи Тоҷикистон таҳқиқ гардидаанд.

Мутаасифона, дар замоне, ки муҳаққиқони соҳаи илмҳои иҷтимоӣ, хусусан файласуфон дар таҳқиқи чунин масъалаҳо тавачҷуҳи зарурӣ намода, қорҳои мушаххасро ба анҷом нарасонидаанд, таҳқиқоти анҷомдодаи Ятимов С.Р хело мубрам ва саривақтӣ мебошад. Мушоҳидаҳои солҳои охир нишон медиҳанд, ки ду даҳсолаи охир тавассути васоитҳои ахбори омма, аз ҷумла шабакаҳои иҷтимоӣ дар кишварҳои гуногуни олам инкилобҳои ранга ва бетартибҳои сиёсӣ ташкил гардидаанд. Воқеаҳои кишварҳои Шарқи Наздик ва бетартибҳои сиёсии Украина, Белорусия ва Қазоқистон имсоли равшани ин гуфтаҳо мебошад. Чунин зухуроти номатлубро ханӯз дар солҳои аввали соҳибистиклолӣ, аниқтараш дар солҳои ҷанги шаҳравндӣ миллати тоҷик низ аз сар гузаронида буд.

Саҳми илмии довталаб дар ҳалли масъалаи илмӣ ё қорқарди проблемаи илмӣ бо арзёбии аҳамияти он. Ба ҳамагон маълум аст, ки ВАО ҳар сол хатарҳо ва мушкилотҳои зиёдеро дар пешрафти масъалаҳои иҷтимоӣ ва сиёсии кишвар ба миён меоранд. Аз ин рӯ, барои таъмини амнияти милли худ, ҳар як давлати соҳибистиклол бояд муносибатро ба ВАО ҷиддӣ намуда, дар инкишофи иҷтимоӣ – сиёсии ҷомеаи худ саҳмгузор бошад. Яъне, бояд дар назар дошт, ки барои муқовимат намудан бо он хатарҳое, ки воқитаҳои ахбории омма ба миён меоранд, ҳар як давлат бояд аз ҷиҳати идеологӣ пурқувват бошад. Дар ҳақиқат ин масъала яке аз проблемаҳои муҳими ҷаҳони имруза ба ҳисоб рафта, таҳқиқоти илмҳои гуногун дар ин самт ба анҷом расонида шуда истодаанд. Имрӯз танҳо давлатҳое, ки аз ҷиҳати идеологӣ хуб муҷаҳҳаз

хастанд, метавонанд манфиатҳои миллии худро дар раванди ҷаҳонишавӣ хифз намоянд. Ҷомеаи имрузаи Тоҷикистонро низ зарур аст, ки ба хоҳири пешрафти иҷтимоӣ-сиёсии кишвараш муносибатро бо ин ниҳоди иҷтимоӣ хуб ба роҳ монад. Таҳқиқоти анҷомдодаи Ятимов С. Р. низ чунин масъалаи муосири илмиро дар бар гирифта, он барои ҳалли чунин проблемаҳо метавонад мусоидат намояд. Чи хеле, ки диссертант қайд менамояд, дар таҳқиқоти баанҷом расонидааш дастовардҳо ва проблемаҳои марбут ба нақши ВАО дар раванди сиёсӣ, ҷамъбасти намудани таҷрибаи бадастоварда дар соҳаи мазкур, баррасии тавсияҳои оид ба такмили фаъолияти воситаҳои ахбори оммаи давлатӣ ва ғайридавлатӣ ҷиҳати амали намудани вазифаҳо дар назди Ҷумҳурии Тоҷикистон гузошташуда, пешгуи рушди минбаъдаи ин соҳа ва дар ин замина пешниҳод ва хулосаҳои арзишманди илмӣ инъикос ёфтаанд. Гуфтаҳои болозикр шаҳодат аз он медиҳанд, ки диссертант тавонистааст, ки яке аз проблемаҳои мавҷудаи илмии замони муосирро аз ҷиҳати фалсафи-иҷтимоӣ таҳлил намуда, дар асоси он пешниҳодҳои муҳими илмиро ба анҷом расонад.

Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ (навгонӣ, аҳамияти илмӣ ва амалии онҳо). Ҷумҳурии Тоҷикистон дар баробари дигар кишварҳои пешрафтаи ҷаҳон ҳамасола сатҳу сифат ва истифодаи шаклҳои гуногуни ВАО, аз ҷумла шабакаҳои интернетиро зиёд менамояд. Аз рӯи маълумотҳои Маркази умумироссиягии омӯзиши афкори ҷамъиятӣ (ВЦИОМ) 70 % истифодабарандагони интернет, ки ҳамагӯза аз он истифода мекунанд, ҷавонони 18-24 сола мебошанд. Диссертант Ятимов С.Р. зарурати чунин масъалаи муҳимро ба инобат гирифта қайд мекунад, ки имрӯз дастрасӣ ба иттилоот бо истифода аз технологияҳои нави иттилоотиву коммуникатсионӣ ба яке аз ҷузъҳои ҷудоинопазири ҳаёти башар табдил ёфта, одамон ба воситаи интернет аз навигарҳои олам ғавран огоҳӣ меёбад.

Навгони илми таҳқиқот, ки натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсияро дар бар мегиранд, дар ҳафт банди ҷудогонаи нишон дода шудаанд. Аз ҷумла, ба таври маҷмӯавӣ ҷанбаҳои илмӣ - назариявии ВАО ҳамчун ниҳоди ҷамъиятӣ-сиёсӣ таҳлил гардида, нақш ва мақоми он дар ҷомеа муайян карда шудааст. Инчунин, диссертант зарурати омӯзиши ин масъаларо баррасӣ карда, ВАО-ро ҳамчун ниҳоди иҷтимоӣ – сиёсӣ ва ҳамчун воситаи асосии иттиҳоси масъалаҳои иҷтимоии ҷомеа имрӯза тасниф ва муайян кардааст. Хусусият ва шаклҳои таҳия ва татбиқи технологияҳои муосири иҷтимоӣ иттилоотӣ ва нақши ВАО дар раванди истифодаи онҳо мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода шудааст. Инчунин, нақши ВАО ҳамчун воситаи ҳамгироии иҷтимоӣ ва сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор дода шуда, қайд карда мешавад, ки ВАО дар таъмини амният ва ҳимояи манфиатҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши калон дорад.

Аҳамияти амалӣ ва илми таҳқиқот дар муқаммал гардонидани фаъолияти ВАО ва таъсири он ба равандҳои сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон зоҳир мегардад. Дар ин замина қайд карда мешавад, ки ҳулосаҳо ва тавсияҳои таҳқиқоти мазкур метавонанд дар фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ, ҳизбу ҳаракатҳои сиёсӣ истифода карда шаванд. Диссертант қайд менамояд, ки натиҷаҳои назариявӣ ва методологии ба даст овардашуда барои таҳқиқи фаъолияти матбуоти даврӣ ва таъсири сиёсии он дар давраи гузариш муайян карда мешавад. Ҳулосаҳои муаллиф метавонанд ба омӯзиши дақиқи назариявии равандҳои сиёсӣ, нақш ва мақоми ВАО дар ҳаёти сиёсиву иҷтимоӣ муосидат намоянд. Илова бар ин, аҳамияти назариявии таҳқиқоти мазкур дар ошкор намудан ва илман асоснок намудани таъсири ВАО ба равандҳои сиёсӣ зоҳир мегардад. Натиҷаҳо ва ҳулосаҳои таҳқиқотро ҳангоми омӯзиши минбаъдаи масъалаи таъсири ВАО дар раванди таълими фанҳои алоҳидаи ихтисосҳои сиёсатшиносӣ ва курсҳои махсуси бахши муносибатҳои байналхалқӣ истифода намудан мумкин аст.

Автореферат, мақолаҳои илмӣ ҷопнамуда дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва маърузаҳои муаллиф моҳияти диссертатсияро пурра ифода мекунанд. Истинодҳои диссертант ба мақолаҳои илмӣ худ ба маврид ва мувофиқи матлаб мебошанд.

Қисмати асосии диссертатсияро ду боб ва шаш зербоб ташкил менамояд, ки дар тақвият яқдигар ва алоқамандии мантики таҳия шудаанд.

Боби аввали диссертатсия “Асосҳои назариявӣ-методологии таҳқиқи ВАО ҳамчун ниҳоди иҷтимоӣ” ном дошта, дар ин боб масъалаҳои асосҳои назариявии таҳқиқи ВАО дар илми муосир, таснифи ВАО ҳамчун ниҳоди иҷтимоӣ-сиёсӣ ва хусусиятҳо ва шаклҳои раванди таҳия ва татбиқи технологияҳои тарғиботӣ дар ВАО мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтаанд. Диссертант қайд менамояд, ки ВАО новобаста аз шакли ташкилнамоӣ манфиати ҷомеа, гурӯҳҳои мухталифи иҷтимоӣ, шахсони алоҳидаро ифода менамояд. Фаъолияти онҳо натиҷаи муҳими ҷамъиятӣ-сиёсӣ дорад, зеро ҳислати иттилоот, ки ба хонандагон равона карда мешавад, муносибати онҳоро ба воқеият ва самти амалҳои иҷтимоӣ муайян менамояд.

Ба ақидаи диссертант дар шароити имрӯза ВАО ва шабакаҳои иҷтимоии интернетӣ яке аз воситаҳои асосии тарғиботу ташвиқот баромад менамояд. Чун тарғибот ин воситаи асосии пешниҳоди нуқтаи назар, барномаҳои муайян, қонуну қарорҳои давлатӣ ва дигар маҳсулоти сиёсӣ мебошад, пас ВАО ва шабакаҳои иҷтимоӣ воситаи асосии паҳн намудани ин маҳсулоти сиёсӣ байни аҳоли ва дигар субъектҳои ҳаёти ҷамъиятӣ ба ҳисоб меравад.

Дар боби дуюми диссертатсия “Хусусиятҳо, шаклҳо ва усулҳои таҷассуми масъалаҳои иҷтимоӣ-сиёсӣ дар ВАО-и Ҷумҳурии Тоҷикистон” таҳлилу баррасӣ ва аз ҷониби диссертант натиҷагирӣ шудаанд. Диссертант таҷассуми масъалаҳои иҷтимоӣ – сиёсӣ дар ВАО - и Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил намуда, масъалаҳо ВАО ҳамчун воситаи

инъикоси масъалаҳои иҷтимоӣ – сиёсӣ дар ҷомеаи тоҷикистонӣ ва нақши ВАО дар таъмини субот ва ҳимояи манфиатҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистонро муайян кардааст, ки хело ҷолиби диққат мебошад. Қайд карда мешавад, ки дар шароити имрӯза, мавзӯҳои асосии ВАО дар шароити Тоҷикистон аз мустаҳкам намудани пояҳои давлату давлатдорӣ, маҳдуд намудани гардиши маводи муҳаддир, масъалаи терроризм ва экстремизм, фаъолияти хизбҳои сиёсӣ дар кишвар, таъмини амнияти кишвар ва минтақа, рушди сиёсати хориҷии Тоҷикистон, нақш ва мақоми Тоҷикистон дар арсаи байналхалқӣ ва амсоли инҳо ба ҳисоб меравад.

Андешаи арзишманди диссертант он аст, ки “воситаҳои ахбори омма, аз он ҷумла, ВАО ҳамчун воситаи муборизаи иҷтимоию сиёсӣ баромад менамояд. Дар муборизаи нерӯҳои гуногуни сиёсӣ аз фаъолияти воситаҳои ахбори омма васеъ истифода менамоянд” (саҳ 125). Диссертант дуруст қайд менамояд, ки “ВАО дар ташкили низоми нави сиёсӣ, сохтори идоракунии ҷомеа нақши муҳим доранд ва дар раванди ин тағирот ҳамчун як миёнарав баромад менамоянд. ВАО дар сохтори ҷомеаи муосир мавқеи махсусро ишғол намуда, як навъ тарҷумони воқеаҳои дар кишвар ва ҷаҳон рӯйдода мебошанд. Ин омил ҷузъи ҷудонашавандаи ҳаёти сиёсии кишвар мебошад. Сиёсат, беш аз дигар намудҳои фаъолияти иҷтимоӣ, ба воситаҳои муайяне ниёз дорад, ки мубодилаи иттилоотро дар барқарор ва нигоҳ доштани робитаҳои байни субъектҳои худ осон гардонанд” (саҳ 130). Бо ин нуқтаи назари муаллиф мо комилан мувофиқ ҳастем.

Бо назардошти андешаҳои зикргардида диссертатсияро мусбат баҳогузорӣ кардан мумкин аст, вале дар он баъзе камбудихо дида мешаванд, ки баррасии онҳо барои такмили диссертатсия мусоидат менамоянд. Ба назари мо диссертантро зарур буд, ки ба масъалаҳои зерин диққат диҳад:

1. Зербоби 1.2 “Таснифи ВАО ҳамчун ниҳоди иҷтимоӣ - сиёсӣ” ном дошта, дар он бештар мафҳуми иттилоот ва вазифаҳои он, инчунин хусусиятҳои иҷтимоии ВАО таҳлил гардида, паҳлуҳои сиёсии он камтар баррасӣ гардидаанд. Хуб мешуд, агар диссертант ВАО-ро ҳамчун ниҳоди иҷтимоӣ-сиёсӣ таҳлил намуда, хусусият ва моҳияти иҷтимоӣ-сиёсии онро баробар таҳлил менамуданд;

2. Зербоби 2.1 “Таҷассуми масъалаҳои иҷтимоӣ-сиёсӣ дар ВАО-и Ҷумҳурии Тоҷикистон” ном дошта, дар он инқишофи ВАО дар давраи Иттифоқи Советӣ бисёр таҳлил гардидаанд. Хуб мешуд дар номи ин зербоб давраи Советӣ илова карда мешуд;

3. Дар матни диссертатсия ҳолатҳои зиёде дида мешаванд, ки дар он мафҳуми ниҳодҳои ВАО омадааст, дуруст мешуд, ки агар он бо номи ВАО ҳамчун ниҳод навишта мешуд;

4. Дар матни диссертатсия баъзе ҳатогиҳои имлоиву техника ба назар мерасад, ки дар вақти чопи монография ислоҳи он ба манфиати кор мебуд.

Камбудиҳои ҷойдошта хусусияти тавсиявӣ дошта, арзиши диссертатсияи Ятимов С.Р-ро коста намегардонанд. Диссертатсия таҳқиқоти баанҷомрасида буда, муаллиф ба ҳадафҳои гузоштаи худ ноил гардидааст.

Мутобиқати таҳассуси илмӣ довталаб ба дараҷаи илмӣ. Мавзӯ, таҳассуси илмӣ интихобнамудаи диссертант, мазмуну мундариҷаи диссертатсия ва мақолаҳои ҷопнамудаи довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ ба шиносномаи ихтисоси Шурои диссертатсионии 6D. КОА-029, барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – Фалсафаи иҷтимоӣ мувофиқат менамояд. Диссертатсия аз рӯи натиҷаҳои назариявӣ, ҳулосаҳои илмӣ, тавсияҳои амалӣ ва сатҳу сифати таҳияи худ ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст.

Хулоса, дар асоси таҳлил ва фикрҳои овардашуда натиҷагирӣ кардан мумкин аст, ки диссертатсияи Ятимов Собирҷон Рустамович дар мавзӯи “ Нақши ВАО дар шароити инкишофи иҷтимоӣ – сиёсии ҷомеаи тоҷикистонӣ: таҳлили иҷтимоӣ – фалсафӣ”, ба талаботҳои банди 31-35- и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯӣ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.11- фалсафаи иҷтимоӣ мебошад.

Такриз дар ҷаласаи кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода 9-уми октябри соли 2024, суратмаҷлиси №3, муҳокима ва тасдиқ гардидааст. Дар ҷаласаи кафедра 17 нафар иштирок намуданд. Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарафдор”- 17 нафар, “муқобил” - нест, “бетараф” - нест.

Раисикунанда:

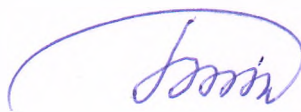
мудири кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии ДБЗХТ ба номи С.Улуғзода н.и.ф., дотсент

Маҷидов Д.Х.

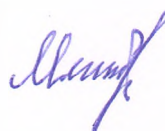
Омодакунандаи лоиҳаи такриз:

н.и.ф., дотсенти кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии ДБЗХТ ба номи С. Улуғзода

Сулаймонов Б.С

Котиб: муаллими калони кафедра

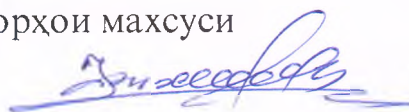
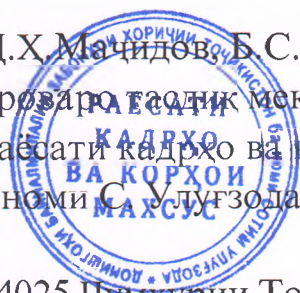
Мирова Н.Р.

Имзоҳои Д.Х.Маҷидов, Б.С. Сулаймонов

ва Н.Р.Мирова тасдиқ мекунам:

Сардори Раёсати кадрҳои корҳои махсуси

ДБЗХТ ба номи С.Улуғзода

10.10.2024

Халифаев Ф.Н.

Суроға: 734025 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, кучаи Муҳаммадиев 17/6,
ДБЗХТ ба номи С. Улуғзода (тел: 2325000, 2325009)